

12

Ohnivě jako sopka a tvrdé jako skála...

Jan Neruda o povaze postav nejlepších románů Karoliny Světlé
(čte Martin Polách)

Vypravěč (Daniel Rous)

V roce 1869 publikovaly *Naše listy* příspěvek Jana Nerudy nazvaný “Kříž u potoka, Vesnický román”. Z textu je zřejmý Nerudův obdiv k talentu Karoliny Světlé a jeho přesvědčení o tom, že význam Světlé je světového měřítka. Víme, že ji často přirovnával k francouzské spisovatelce George Sand. Neruda ve svém příspěvku nejen vystihl uměleckou kvalitu jejích vesnických románů, ale velmi přesně vykreslil i povahu podještědských obyvatel, o nichž Světlá psala.

Jan Neruda (Martin Polách)

Nechť dřív či později, když nic jiného, vesnické romány Světlé musí se překládati do jazyků cizích, a možno, velmi snadno možno, že pak teprv, když cizina dá příklad dobrý, budou se také u nás vesnické romány Světlé cenit tak vysoko, jak toho právem zasluhují.

“Vesnický román”, uveřejněný ve Květech, a “Kříž u potoka”, jež vydala právě Matice lidu, jsou takovými díly původními, která se rovnají všem cizím. Je v nich netušené bohatství krásy, čtenáři je, jako by pomocí kouzelného prutu rozstupovala se před ním hora a rozevíraly poklady tak vzácné a oslňující, že posud nespátřil podobných. Jsou to skutečně poklady strmých hor. Jevišťem těch povídek jsou romantické skaliny a hory na severu naší vlasti, kde se lid náš zachoval v původnosti své víc než jinde, kde cizáctví neb dlouhý útisk neměly ni pohodlného přístupu, ni valného výsledku. Povaha česká v nivách se opatrně sama v sebe uzavírající, volně kvetla zde na modrých horách [...] dál jako vzácná květina alpská, již nikdo nezalévá než teplý déšť nebes a nikdo nezakrývá než mlčenlivý, tichý sníh. V zimách se povaha utužila, stala se podobna těm mohutným skalinám, k nimž byla připoutána. A kteroukoli z povah těch Karolina Světlá předvádí, v každé poznáváme českou, ryzou, nemůže být lepších zrcadel, ba nepravíme mnoho, řeknem-li, že lze dle nich napsati fyziologii českého lidu vůbec a z té zas výklad k českým dějinám. Lebky tvrdé jako skalní půda; nepřipouštějí myšlenku každou, ale kterou nechají se zaklíčit, od té více neupustí, pěstují ji dál, až vyrostе strom s ovocem zamýšleným, třeba by kořeny stromu skalní půdu svou prorvaly a protrhaly. [...]. Srdce ohnivě jako sopka; k čemu v lásce přilnulo, přitavené neodtrhneš nikdy víc, a odtrhneš-li, usmrteš. [...]

A takové povahy rozhodné i méně stupňované líčí Světlá ve jmenovaných svých povídkách. [...] Jsou to postavy nové, jakých v galeriích jiných národů nenalzáme, a přece nám známé, neboť je nám, jako bychom byli z vlastního nitra materiálu k nim dodali. Ale jak praveno, kresleny jsou tak určitě, že sochař by neměl velkou práci, znázorňuje je mramorem.

NERUDA, Jan. Kříž u potoka, Vesnický román. In Naše listy, 27.1.1869 - přetištěno: NERUDA, Jan. Český román vesnický a jeho tvůrkyně. In Neruda, J. Literatura. Sv. 2. Praha: SNKLHU, 1961. S. 41-43. Text editován.

